

نحوه حسابداری (سود و زیان) نرخ تسعیر ارز و ثبت سند حسابداری آن

نحوه تسعیر ارز در حسابداری با توجه به تغییرات و نوسانات نرخ ارز در کشور از مسائل مهم و حائز اهمیت است. معاملاتی که در کشور های دیگر صورت می گیرد اغلب با پول رایج همان کشور است. شرکت ها برای ثبت محاسبات مالی خود لازم است که با تبدیل ارز مبلغ معاملات را به پول رایج کشور خود تبدیل کنند. در این مقاله درباره تسعیر ارز، چگونگی محاسبه تسعیر ارز در بازه های زمانی بخوانید و با انواع روش های محاسبه تسعیر ارز و شناسایی سود تسعیر ارز و زیان ناشی از آن آشنا شوید.

تسعیر ارز چیست؟

تبدیل معاملات انجام شده ارزی با تبدیل آن به واحد پولی کشورمان یعنی ریال را تسعیر ارز می گویند. تسعیر ارز یکی مهمترین مفاهیم اقتصادی است که مورد توجه حسابداران قرار می گیرد.

- تسعیر: فرآیندی است که از طریق آن اطلاعات مالی بر مبنای ارز بر حسب واحد پول کشور بیان می شود.
- ارز : هر واحد پولی به غیر از واحد پولی عملیاتی واحد تجاری

تمامی شرکت های بازرگانی که فعالیت های واردات و صادرات انجام می دهند می بایست با فرآیند تسعیر ارز آشنا باشند. برای تسعیر ارز لازم است نرخ ارز بررسی شود که با سه روش این کار صورت می گیرد (روش های مختلف تسعیر ارز) که در ادامه مقاله به آن می پردازیم. معاملات ارزی در نرم افزار حسابداری ثبت می شوند، که براساس نرخ ارز به ریال است چرا که فرآیند تعدیل، بستن حساب ها و صورت های مالی مطابق با قوانین حسابداری در ایران می بایست به صورت ریالی باشد تا بتوان در دفاتر حسابداری ثبت نمود. تسعیر ارز در نقدینگی و تورم نقش دارد. هر چند این رشد انقدری نیست که سبب تورم زیادی شود، که با مداخله نظارت مجلس بر دولت تا حدود زیادی این مشکل کنترل می شود

سود و زیان تسعیر ارز چیست؟

روش برخورد حسابداری با سود و زیان حاصل از تسعیر ارز بدین صورت است که دارایی و بدهی ارزی شرکت های دولتی، درآمد و هزینه تلقی نمی شوند. برای شناسایی درآمد و هزینه و تبعه آن سود و یا ضرر مالی شرکت ها لازم است ما به تفاوت تسعیر دارایی ها و بدهی ها باید در حساب ذخیره تسعیر ارزی منظور شود. در پایان سال با بررسی مانده حساب ذخیره در صورت بدهکار و یا بستانکار باشد این مبلغ به عنوان سود و زیان همان سال منظور می شود. در مواردی که مانده حساب ذخیره از مبلغ سرمایه شرکت بالاتر رود قابل انتقال به حساب سرمایه شرکت است.

درآمد و یا هزینه های مربوط به اقلام غیر پولی در صورت سود و زیان شناسایی می شود. به تبعه آن هزینه و یا درآمد ناشی از تسعیر آن اقلام نیز در صورت سود و زیان شناسایی می شود و بالعکس زمانی که درآمد و یا هزینه مربوط به اقلام پولی در صورت سود و زیان شناسایی شود، درآمد و یا هزینه تسعیر ارز آن اقلام هم در صورت سود و زیان دوره شناسایی می شود.

شناسایی سود و زیان ناشی از تسعیر ارز

سود و زیان معاملات پس از تسعیر ارز مشخص می شود. اگر معاملات پس از تسعیر ارز مانده حساب ارزی مثبت داشته باشد نشان دهنده سود و در صورتی که مانده حساب ارزی منفی باشد، شرکت در انجام معاملات زیان کرده است. در زمان انجام معامله اگر

تسعیر ارز بیشتر از زمان پرداخت بدهی باشد شرکت در سود تسعیر ارز است. این در حالی است که اگر تسعیر ارز در زمان معامله کمتر از زمان پرداخت بدهی باشد، شرکت از زیان تسعیر ارز برخوردار است.

ترازنامه تسعیر ارز چیست؟

ترازنامه تسعیر ارز مشمول تمامی اقلام پولی و غیر پولی است. ترازنامه تسعیر ارز مانند ترازنامه های دیگر مطابق با معادله حسابداری است. اقلام پولی مانند دارایی و بدهی ها و پول های نقد با نرخ ارز در تاریخ تنظیم ترازنامه مجدداً تسعیر می شود. در این موارد امکان ایجاد تفاوت در نرخ تسعیر ارز وجود دارد. اقلام غیر پولی تسعیر ارز با نرخ ارز در تاریخ انجام معامله است و در نرخ ارز تغییری دیده نمی شود.

نحوه تنظیم ترازنامه تسعیر ارز

نتایج عملکرد و وضعیت مالی شرکتی که واحد پول عملیاتی اش با تورم حاد روبرو نیست با استفاده از روشهای زیر به یک واحد پول همان واحد تجاری تسعیر می گردد.

- ۱- دارایی ها و بدهی ها با استفاده از نرخ ارز در تاریخ ترازنامه تسعیر شوند.
- ۲- درآمد و هزینه ها باید با استفاده از نرخ ارز در تاریخ معاملات تسعیر شود.
- ۳- تمام تفاوت های تسعیر حاصل باید در صورت سود و زیان جامع شناسایی شود.

اگر نوسانات ارز بالا بود استفاده از نرخ میانگین برای دوره مناسب نیست. نتایج عملکرد و وضعیت مالی واحد های تجاری که نوسانات ارز با تورم حاد دارند، با استفاده از روش های زیر تسعیر شوند.

- ۱- کلیه مبالغ یهنی دارایی، بدهی، حقوق صاحبان سهام، درآمد و هزینه ها با استفاده از نرخ ارز در تاریخ آخرین ترازنامه تسعیر شوند.
- ۲- زمانی که مبالغ به واحد پول اقتصادی بدون تورم حاد تسعیر می شوند، ارقام مقایسه ای باید ارقامی باشد که در صورت مالی سال قبل به عنوان مبالغ جاری ارائه شوند. یعنی نباید برای تغییرات بعدی در سطح قیمت ها یا نرخ ارز تعدیل شود.

استاندارد تسعیر ارز چیست؟

یک واحد تجاری ممکن است معاملات ارزی انجام دهد. در این صورت محتمل است که صورت های مالی آن نیز به صورت ارزی ارائه شود هدف از این استاندارد انعکاس معاملات ارزی و عملیات خارجی و همچنین نحوه تسعیر ارز در حسابداری صورت های مالی به واحد پول گزارشگری است. استاندارد شماره ۱۶ حسابداری که در آن به موضوع نحوه حسابداری تسعیر ارز پرداخته است، عبارتند از:

- تسعیر معاملات ارزی
- تسعیر صورت های مالی عملیات خارجی که از طریق تلفیق یا روش ارزش ویژه در صورت های مالی واحد تجاری منعکس می شود.
- معامله ارزی معامله است که بهای آن بر حسب ارز مشخص می شود. و یا به ارز تسویه صورت می گیرد. که شامل موارد زیر است

- الف- خرید فروش کالاها با بهای ارز
- ب- دریافت و پرداخت های تسهیلات ارزی
- پ- معاملات مربوط به تحویل و فروش دارایی

هدف از تسعیر ارز

هدف از تسعیر ارز چگونگی انعکاس معاملات ارزی در صورت های مالی شرکت است تا بتوان گزارشات مالی را به واحد پول رایج کشور ارائه داد.

اقلام تسعیر ارز

• ارقام پولی

ویژگی مهم ارقام پولی حق دریافت مبلغ ثابت از وجه نقد است مواردی مانند دارایی ها، بدهی و پول نقد که با مبلغ پولی دریافت و پرداخت می شود جز ارقام پولی محسوب می شوند. حساب های دریافتی و پرداختی و سود سهام پرداختی نمونه های ارقام پولی است. تمامی بدهی ها و مطالبات به صورت غیر نقدی و بر مبنای ارزش منصفانه کالا و خدمات در آینده تسویه می شود

• ارقام غیر پولی

ارقام غیر پولی حق دریافت مبلغ ثابت وجود ندارد. مواردی که با تسعیر ارز با نرخ ارز در تاریخ انجام معاملات صورت می گیرد مانند پیش پرداخت ها و یا پیش دریافت ها و در نرخ تسعیر ارز مشاهده نخواهد شد.

ثبت سند حسابداری تسعیر ارز

در این مقاله به نحوه حسابداری تسعیر ارز چگونه است می پردازیم . برای ثبت سند در تاریخی که معامله صورت گرفته است یک ثبت اولیه بر اساس نرخ ارز به ریال انجام می شود، سپس در سیستم حسابداری بر اساس نوع معامله خرید و یا فروش ثبت صورت می گیرد.

روش های محاسبه نرخ تسعیر ارز

چندین روش برای محاسبه تسعیر ارز وجود دارد که در ادامه به توضیح مختصری از هر یک می پردازیم. روش ثبت روزانه نرخ متغیر ارز با توجه به نوسانات ارز در کشور ، دقیق تر است چرا که نرخ ارز بصورت روزانه محاسبه می شود.

• ثبت ارز با نرخ ثابت

در این روش سالانه، نرخ ارز در طول یکسال ثابت است. تمامی امور و معاملات شرکت با توجه به نرخ است که برای آن سال در نظر گرفته شده است. در پایان سال مانده ارز را تسعیر کرده و سود و زیان شرکت را محاسبه می کنند.

• ثبت دوره ای نرخ متغیر ارز

در این روش که بصورت ماهانه نرخ ارز مشخص می گردد.. نرخ ارز طی یک ماه ثابت است و نرخ برای ارز برای یک ماه مشخص می گردد. تمامی معاملات با نرخ ماهانه ارز ثبت می گردند.

• ثبت روزانه نرخ متغیر ارز

این روش به عنوان دقیق ترین روش محاسبه نرخ تسعیر ارز است. نرخ ارز در هر روز ثبت می گردد. تمامی معاملات با نرخ روزانه ارز ثبت می گردند.

مثال محاسبه نرخ تسعیر ارز

شرکت ایرانی (الف) با شرکت اروپایی (ب) معامله ای به شرح زیر انجام داده است. کالایی با ارزش ۴۰,۰۰۰ یورو بصورت اقساط به شرکت (ب) فروخته است. در تاریخ انجام معامله نرخ یورو برابر ۵۰,۰۰۰ ریال است. شرکت ایرانی (الف) ثبت و نحوه حسابداری تسعیر ارز را به شکل زیر محاسبه می کند:

مبلغ معامله به ریال برابر است با : $۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ \text{ ریال} = ۵۰,۰۰۰ * ۴۰,۰۰۰$

در صورت تغییر در نرخ یورو از ۵۰,۰۰۰ ریال به ۵۵,۰۰۰ ریال در زمان تاریخ ترازنامه مجددا باید تسعیر محاسبه شود. زیرا فروش در ترازنامه حساب دریافتی ثبت می شود و حساب دریافتی جز اقلام پولی است. که به صورت زیر است

$۵۰,۰۰۰ - ۵۵,۰۰۰ = ۵,۰۰۰ \text{ ریال} = \text{مابه التفاوت نرخ ارز}$

$۴۰,۰۰۰ * ۵,۰۰۰ = ۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ = \text{مابه التفاوتی که با محاسبه مجدد تسعیر ارز بوجود آمد.}$

این مبلغ به عنوان سود برای شرکت محسوب می شود چرا که در زمان انجام معامله نرخ یورو پایین تر از زمان تسویه بدهی بوده است. در موردی که قیمت پایین می آید شرکت متحمل ضرر می شود.